EURÓPSKA
KOMISIA

V Bruseli 17. 6. 2025
COM(2025) 299 final

SPRÁVA KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU, RADE, EURÓPSKEMU HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU VÝBORU A VÝBORU REGIÓNOV

Európsky obranný fond: podpora rozvoja obranných spôsobilostí zajtrajška

Priebežné hodnotenie Európskeho obranného fondu

{SEC(2025) 169 final} - {SWD(2025) 151 final}

ÚVOD

Silná, konkurencieschopná a inovačná obranná technologická a priemyselná základňa EÚ (EDTIB) je kľúčovým predpokladom dosiahnutia obrannej pripravenosti. V čase vzniku Európskeho obranného fondu, programu EÚ určeného na financovanie obranného výskumu a vývoja na roky 2021 – 2027[1], desaťročia škrtov vo výdavkoch na obranu, rastúce náklady na obranný výskum a vývoj či obranné vybavenie, fragmentácia trhu, ako aj nedostatočná spolupráca zanechali v ozbrojených silách členských štátov kritické nedostatky v spôsobilostiach, z ktorých mnohé si vyžadujú nové technológie a inovačné riešenia.

V dôsledku narastajúcich bezpečnostných hrozieb od začatia fungovania fondu, ako aj v dôsledku návratu vojny vysokej intenzity do Európy či vplyvom rastúceho geopolitického napätia znásobeného rýchlymi technologickými zmenami sa problémy, ktoré sa majú riešiť v rámci fondu, ešte viac zhoršili a výraznejšie prehĺbili. Spolupráca v oblasti obranného výskumu a vývoja sa preto stala kľúčovým katalyzátorom pre plné využitie potenciálu základne EDTIB. Okrem toho sa všeobecne uznáva, že samostatne vyvinúť tie najkomplikovanejšie obranné systémy si môže dovoliť len veľmi málo členských štátov EÚ, pričom vyvinúť ich vo všetkých oblastiach nedokáže žiadna krajina. To si vyžaduje koordinovanú činnosť na európskej úrovni.

Európsky obranný fond je odpoveďou EÚ na túto výzvu a predstavuje zásadnú zmenu v spôsobe, akým EÚ podporuje základňu EDTIB. Tento fond disponujúci rozpočtom vo výške 7,3 miliardy EUR je určený na podporu konkurencieschopnosti, efektívnosti a inovačnej kapacity európskeho obranného priemyslu prostredníctvom podpory vzájomnej cezhraničnej spolupráce v oblasti výskumu a vývoja v celej EÚ.

Európsky obranný fond, v rámci ktorého sa na obranný výskum a vývoj vyčlenili prostriedky v objeme 5,4 miliardy EUR a v rámci ktorého prebieha 162 projektov, sa stal jedným z najväčších programov obranného výskumu a vývoja v Európe. Fond prilákal najlepších hráčov v oblasti obranného výskumu a vývoja, ako aj mnohé netradičné spoločnosti a očakáva sa, že bude mať širokospektrálny vplyv. Európsky obranný fond je „zameraný na používateľa“, riadi sa potrebami ozbrojených síl členských štátov a Nórska. Očakáva sa, že vďaka podpore z Európskeho obranného fondu dôjde k vývoju technológií a spôsobilostí novej generácie vo všetkých vojenských oblastiach – vzdušnej, pozemnej, námornej, vesmírnej a kybernetickej. Mnohé z nich by bez tejto podpory napredovať nemohli. Európsky obranný fond zároveň prináša hospodárstvu EÚ jasný pomer ceny a kvality, a to aj s presahom do civilných použití.

Stúpajúci význam Európskeho obranného fondu potvrdzuje jeho rastúca príťažlivosť pre priemysel. Počet návrhov predložených v rámci výziev Európskeho obranného fondu na predkladanie návrhov sa neustále zvyšuje. Od roku 2021, kedy bolo predložených 140 návrhov, bolo pri stabilnom ročnom rozpočte v rámci najnovších výziev na predkladanie návrhov (v roku 2024) predložených takmer 300 návrhov, čo popri výraznom náraste o 78 % v roku 2023 predstavuje nárast o 25 %. Význam fondu podčiarkujú aj rôzne príspevky zainteresovaných strán, ktoré boli Komisii predložené počas priebežného hodnotenia Európskeho obranného fondu. Príspevky vo forme okolo 100 vyplnených dotazníkov, vyše 30 pozičných dokumentov a pripomienok vznesených počas špecializovaných stretnutí a seminárov poskytlo 330 subjektov. Medzi zainteresované strany, s ktorými sa viedli konzultácie, patrila reprezentatívna časť základne EDTIB, ako aj ďalšie kľúčové zainteresované strany.

[1] Európsky obranný fond vychádza z dvoch predchádzajúcich programov, ktoré boli časovo a rozpočtovo obmedzené, a to z prípravnej akcie pre výskum v oblasti obrany a z Programu rozvoja európskeho obranného priemyslu.

Počas prvých rokov fungovania Európskeho obranného fondu spočívala jeho implementácia v úsilí o rovnováhu zameranom na zosúladenie dvoch dvojakých, hoci niekedy odlišných cieľov. Jedným je odstraňovanie kritických nedostatkov v oblasti spôsobilostí prostredníctvom podpory rozvoja obranných technológií a spôsobilostí novej generácie s členskými štátmi, ktoré majú pri určovaní priorít rozhodujúcu úlohu. Druhým je urýchlenie transformácie obrany prostredníctvom inovácií, inkluzívnosti a prilákaním nových a netradičných hráčov v oblasti obrany. Oba ciele sa opierajú o všeobecný cieľ odstrániť fragmentáciu základne EDTIB, podporiť spoluprácu a zabezpečiť sociálno-ekonomickú návratnosť.

1. RIEŠENIE FRAGMENTÁCIE A POSILNENIE SPOLUPRÁCE

Európsky obranný fond zohráva dôležitú úlohu už pri **podpore výdavkov na spoluprácu v oblasti obranného výskumu a vývoja v EÚ**. **K** marcu 2025 Komisia prijala päť ročných pracovných programov Európskeho obranného fondu, v ktorých sa na obranný výskum a vývoj vyčlenilo celkovo 5,4 miliardy EUR. Európsky obranný fond sa tak stal jedným z troch najväčších investorov do obranného výskumu a vývoja v EÚ[2]. Tieto investície zahŕňajú asi polovicu celkového spoločného obranného výskumu v EÚ. Hoci na vnútroštátnej úrovni sú najväčšími príjemcami finančných prostriedkov z Európskeho obranného fondu právnické osoby z členských štátov s veľkým a dobre etablovaným obranným priemyslom, z porovnania s najnovšími údajmi Európskej obrannej agentúry (EDA) o vnútroštátnom financovaní výskumu a vývoja[3] vyplýva **vysoko pozitívny účinok pre všetky krajiny** vrátane stredne veľkých a malých členských štátov s obmedzeným tradičným obranným priemyslom. Už v prvom roku svojej činnosti[4] Európsky obranný fond poskytol finančné prostriedky, ktorých objem bol podobný alebo vyšší a v niektorých prípadoch dokonca výrazne vyšší, ako sú celkové vnútroštátne výdavky na obranný výskum a vývoj v 15 členských štátoch[5].

Európsky obranný fond svojimi stimulmi **podporil bezprecedentnú cezhraničnú spoluprácu v oblasti obranného výskumu a vývoja** v celej EÚ. Podporuje vzájomné porozumenie a spoločnú kultúru medzi zúčastnenými subjektmi, čo napomáha defragmentáciu základne EDTIB. Do 162 projektov Európskeho obranného fondu sa zapojilo 1 366 jedinečných účastníkov[6] z 26 členských štátov[7] a Nórska. Ide o široké geografické rozloženie zúčastnených subjektov, ktoré pochádzajú aj z regiónov, kde obranný priemysel nemá tradične významné postavenie. Zatiaľ čo Európsky obranný fond vyžaduje spoluprácu prinajmenšom troch rôznych právnych subjektov z najmenej troch členských štátov/Nórska, priemerný projekt Európskeho obranného fondu pozostáva z 19 účastníkov z ôsmich krajín. Celkovo sa Európsky obranný fond ukázal ako cenný rámec na hľadanie nových partnerov vrátane malých a stredných podnikov (MSP) a spoločností so strednou trhovou kapitalizáciou, ako aj na rozšírenie prebiehajúcej spolupráce.

Okrem tradičného obranného priemyslu sa Európsky obranný fond osvedčil ako atraktívny nástroj aj pre európske malé a stredné podniky, spoločnosti so strednou trhovou kapitalizáciou a výskumné organizácie. Čoraz dôležitejšiu úlohu agilných poskytovateľov prelomových technológií a inovácií v odvetví obrany zohrávajú predovšetkým MSP. Vďaka cielenému úsiliu o integráciu MSP a inovátorov do Európskeho obranného fondu (aj prostredníctvom podpory nad rámec grantov, ktorá sprevádza ich podnikateľský rast a technologickú vyspelosť inovačných nápadov) sú MSP **vo veľkej miere zapojené do**

[2] Spolu s vnútroštátnymi investíciami do obranného výskumu a vývoja vo Francúzsku a v Nemecku.
[3] Kľúčové zistenia a analýza údajov Európskej obrannej agentúry o obrane 2020 – 2021.
[4] Najaktuálnejšie verejne dostupné údaje o vnútroštátnych výdavkoch na výskum a vývoj sú za rok 2021.
[5] BE, BG, CY, EE, EL, ES, HR, HU, IE, IT, LT, LU, LV, PT, SI.
[6] Príjemcovia, pridružené subjekty a subdodávatelia k februáru 2025. GR DEFIS, Európska komisia.
[7] Všetky členské štáty EÚ okrem Malty.

projektov Európskeho obranného fondu, pričom predstavujú 43 % jedinečných účastníkov Európskeho obranného fondu a **dostávajú** približne 20 % finančných prostriedkov EÚ[8]. V šiestich členských štátoch EÚ predstavujú viac ako 50 % zúčastnených subjektov[9]. Spoločnosti so strednou trhovou kapitalizáciou predstavujú 4 % jedinečných účastníkov, ktorí dostávajú približne 6 % finančných prostriedkov. Hoci MSP využívajú špecializované podporné opatrenia, na prevažnú časť zúčastňujúcich sa MSP sa vzťahujú tematické vymedzenia, čím sa zabezpečuje silná účasť v celom programe. **Počet žiadateľov z radov MSP sa každoročne neustále zvyšuje**. V poslednej výzve na predkladanie návrhov z roku 2024 sa v porovnaní s predchádzajúcim rokom zaznamenal 28 % nárast návrhov predložených malými a strednými podnikmi a výskumnými organizáciami.

Európsky obranný fond zohráva dôležitú úlohu pri znižovaní fragmentácie európskeho obranného priemyslu, keďže umožňuje užšiu spoluprácu medzi primárnymi subjektmi, MSP a výskumno-technologickými organizáciami, medzi spoločnosťami pôsobiacimi v oblasti obrany a civilnými spoločnosťami vyvíjajúcimi technológie s potenciálom obranného a dvojakého použitia. Zároveň rozširuje spoluprácu v rámci dodávateľských reťazcov v sektore obrany.

2. ODSTRÁNENIE KRITICKÝCH NEDOSTATKOV V OBLASTI SPÔSOBILOSTÍ: VÝVOJ OBRANNÝCH TECHNOLÓGIÍ A SPÔSOBILOSTÍ NOVEJ GENERÁCIE

Hoci je Európsky obranný fond stále relatívne novým programom (žiadny z projektov Európskeho obranného fondu ešte nebol dokončený), o **jeho význame pre ozbrojené sily členských štátov už teraz svedčí jeho úloha pri vývoji nových obranných technológií a produktov,** ktoré slúžia pri riešení kritických nedostatkov vo všetkých oblastiach spôsobilostí. Využívanie výsledkov projektov predchodcov Európskeho obranného fondu ozbrojenými silami členských štátov je silným dôkazom ich potenciálu.

Vývoj kľúčových obranných spôsobilostí novej generácie

Plánovanie a programovanie Európskeho obranného fondu sú „zamerané na používateľa“ a vychádzajú priamo z potrieb a podnetov členských štátov a Nórska. Zabezpečuje preto **vysokú mieru súdržnosti medzi prioritami rozvoja obranných spôsobilostí** stanovenými v rámci plánu rozvoja spôsobilostí (CDP), oblasťami potenciálnej spolupráce v rámci koordinovaného ročného preskúmania v oblasti obrany (CARD), inými druhmi spolupráce (PESCO, projekty Európskeho obranného fondu kategórie B a v prípade potreby aj v kontexte NATO) a **oblasťami podpory Európskeho obranného fondu**.

Európsky obranný fond motivuje členské štáty EÚ a Nórsko k spolupráci pri vývoji obranných technológií, produktov a spôsobilostí novej generácie, ktoré by jedna krajina dokázala dosiahnuť len ťažko alebo by ich nedokázala dosiahnuť vôbec. Vzhľadom na rozsah podpory z Európskeho obranného fondu v rámci veľkých projektov obranného výskumu a vývoja (napr. Európska hliadkovacia korveta, systém Eurodrone), ktorá je vyššia ako celkové ročné výdavky na výskum a vývoj väčšiny krajín EÚ**, je takmer nemožné, aby jedna krajina dokázala rozvíjať niekoľko projektov Európskeho obranného fondu takéhoto rozsahu súčasne**. Podobne aj projekty *EU HYDEF* a *HYDIS*[2] týkajúce sa endo-atmosférických stíhačiek zahŕňajú vysoké náklady a zložité technické výzvy, ktoré je pre akýkoľvek členský štát ťažké zvládať osamote. Európsky obranný fond takisto poskytuje

[8] MSP, ktoré sa samy označili za MSP. GR DEFIS, Európska komisia. Údaje z projektov Európskeho obranného fondu 2021 – 2023 získané vo februári 2025.

[9] Najvyššia úroveň sa zaznamenala v týchto krajinách: CY, EE, IE, LT, LU a EL.

jedinečné príležitosti pre menšie členské štáty a krajiny s obmedzeným obranným priemyslom, aby zapojili svoj národný priemysel do rozvoja hlavných obranných spôsobilostí EÚ. Celkovo **má fond pozitívny štrukturálny vplyv, ktorý presahuje samotný rozpočet Európskeho obranného fondu**.

Očakáva sa, že v rámci činností Európskeho obranného fondu sa vyvinie **viac ako 50 prototypov,** ktoré budú tvoriť technologické a kapacitné bloky pre obranné spôsobilosti novej generácie. Európsky obranný fond napríklad podporuje vývoj prototypov pre tieto spôsobilosti a technológie:

- **Vzdušná oblasť:** vrtuľníky, bezpilotné vzdušné prostriedky (so schopnosťou letu v strednej výške s ďalekým doletom, taktické, bojové), elektronický boj, pohonné systémy.
- **Oblasť protivzdušnej a protiraketovej obrany**: endo-atmosférické stíhačky, protidronové systémy, vesmírne systémy včasného varovania pred raketami.
- **Pozemná oblasť:** bojové platformy, nepriama streľba na veľké vzdialenosti, pozemné bezposádkové systémy, bojové systémy vojaka, energia pre vojenské tábory, systémy velenia a riadenia.
- **Námorná oblasť:** platformy (Európska hliadkovacia korveta, stredne veľké poloautonómne plavidlá), protimínové opatrenia, podmorské komunikácie, ochrana morského dna a kritickej infraštruktúry.
- **Vesmírna oblasť:** prijímače verejnej regulovanej služby (PRS), získavanie informácií o situácii vo vesmíre, vesmírny ISR alebo pseudosatelity vo veľkých výškach.
- **Kybernetická oblasť:** situačné povedomie o kybernetickom priestore, kybernetický polygón, interoperabilné systémy pre kybernetickú obranu a operácie informačnej vojny.

Okrem toho **Európsky obranný fond prispieva k strategickej autonómii EÚ** tým, že podporuje množstvo projektov vývoja obranných technológií a produktov, v prípade ktorých je Európa v súčasnosti plne závislá od tretích krajín a v prípade ktorých neexistujú v EÚ alternatívy.

Projektový rámček: Projekty Európskeho obranného fondu riešia kľúčové nedostatky v oblasti spôsobilostí a prispievajú k strategickej autonómii EÚ

a) **Hypersonická protiraketová obrana**: EU HYDEF a HYDIS^2 sú projekty financované z Európskeho obranného fondu, ktorých cieľom je rozvíjať spôsobilosti súvisiace so zachytávaním hypersonických striel. Predtým neexistoval žiadny program, ktorý by rozvíjal takúto kritickú spôsobilosť potrebnú pre obranu Európy.
b) **EUROMALE**: Vývoj plne suverénneho európskeho bezpilotného vzdušného prostriedku so schopnosťou letu v strednej výške s ďalekým doletom (MALE) rieši kritický nedostatok spôsobilostí európskych ozbrojených síl.
c) **Vesmírny systém včasného varovania pred raketami:** Prostredníctvom projektu ODIN EYE II podporuje Európsky obranný fond vývoj plne suverénnych a nezávislých spôsobilostí určených na včasné varovanie z vesmíru na účely detekcie a sledovania balistických rakiet a nových hypersonických hrozieb. Vďaka takejto kritickej spôsobilosti sa odstráni súčasná závislosť od tretích krajín a zvýši autonómia EÚ vo vesmírnom sektore.
d) **Nové taktické nákladné lietadlo strednej veľkosti**: Európsky obranný fond prispieva k financovaniu európskeho stredne veľkého taktického nákladného lietadla novej generácie. Táto vojenská dopravná kapacita je kľúčovým katalyzátorom pre autonómne vykonávanie misií a operácií EÚ. Súčasné taktické lietadlá sú navyše zastarané, pričom niektoré z nich boli pôvodne navrhnuté pred takmer šesťdesiatimi rokmi.

Pokiaľ ide o interoperabilitu a zameniteľnosť obranných systémov, Európsky obranný fond má potenciál zlepšiť oboje, *a* to vďaka svojím projektom zameraným na komponenty

alebo subsystémy, ktoré môžu byť prínosom pre viaceré budúce spôsobilosti. Okrem toho, hoci koncové systémy využívajúce danú technológiu sa potenciálne môžu vyvíjať na vnútroštátnej úrovni za vzájomnej konkurencie členských štátov, pri mnohých základných technológiách sa využíva spoločný vývoj, keďže sa tak zvyšuje nákladová efektívnosť a konkurencieschopnosť na trhu.

Riešenie nových a meniacich sa priorít

Vzhľadom na súčasné vojenské konflikty sa pozornosť upriamuje na „nové spôsoby vedenia vojny“ a špecifické vektory rozvoja spôsobilostí, pričom súčasne dochádza k urýchleniu už existujúcich trendov. Je to napríklad prípad vývoja a využívania bezposádkových platforiem či protivzdušnej a protiraketovej obrany vo vesmírnej a kybernetickej oblasti. V pracovných programoch Európskeho obranného fondu **sa tieto vznikajúce a meniace sa priority úspešne riešili**, a to napríklad rozšírením oblastí riešených v rámci kategórie činností „protivzdušná a protiraketová obrana“ v reakcii na rastúci význam tejto oblasti a v rámci kategórie „ochrana síl a mobilita“ riešením *strategickej leteckej prepravy nadrozmerného nákladu* s cieľom vyriešiť kľúčový nedostatok v oblasti spôsobilostí, ktorý sa ešte zväčšil v dôsledku nedostupnosti dopravnej flotily lietadiel *Antonov*.

Navyše niektoré témy, ktoré boli pôvodne financované v menšej miere, získali časom na význame. Vzhľadom na rastúcu závislosť od podmorskej infraštruktúry, ako sú plynovody alebo internetové káble, sa väčšia pozornosť venuje napríklad kategórii „podmorského boja“. Táto zmena priorít je v súlade so širším cieľom Európskeho obranného fondu, ktorým je nájsť rovnováhu medzi dlhodobými inováciami a požiadavkami súčasného bezpečnostného kontextu.

Európsky obranný fond takisto začal podporovať **postupnú integráciu ukrajinského obranného priemyslu** do základne EDTIB. Hoci podľa nariadenia o Európskom obrannom fonde sa ukrajinské subjekty môžu zúčastňovať na výskumných projektoch len ako pridružení partneri (a nemôžu dostávať finančné prostriedky z Európskeho obranného fondu) alebo ako dodávatelia tovaru, prác alebo služieb potrebných na realizáciu projektov Európskeho obranného fondu, na základe podporných opatrení tohto fondu sa už ukrajinské subjekty môžu zúčastňovať na konkrétnych obranných inovačných činnostiach Európskeho obranného fondu[10].

Zabezpečenie kontinuity úsilia

Predstavitelia obranného priemyslu zdôraznili, že jednou z hlavných výhod Európskeho obranného fondu je zabezpečenie kontinuity úsilia počas cyklu výskumu a vývoja až po uvedenie na trh. Vďaka tomu bolo možné zachrániť niekoľko obranných projektov, ktorým hrozil zánik, pretože by na vnútroštátnej úrovni nezískali ďalšie finančné prostriedky potrebné na to, aby sa mohlo pristúpiť ku kritickej fáze financovania existujúcou medzi vývojom produktu a jeho využitím zákazníkom a k poskytnutiu konkrétnych výsledkov ozbrojeným silám členských štátov. Európsky obranný fond nadviazal na viac ako polovicu projektov Programu rozvoja európskeho obranného priemyslu, čím sa zabezpečila kontinuita projektov. Čoraz väčší počet projektov Európskeho obranného fondu má pri tom k dispozícii aj finančné prostriedky na ďalšie kroky, keďže sa dosiahol pokrok v oblasti rozvoja technológií či spôsobilostí. Skutočnosť, že výskumné projekty pokračovali ako rozvojové projekty, by sa nemala považovať za jediný alebo hlavný ukazovateľ úspešnosti. Mnohé projekty, najmä tie, ktoré sa týkajú veľkých a náročných spôsobilostí, vychádzajú z dlhodobých technologických plánov alebo plánov spôsobilostí. Občas treba v prípade niektorých z nich pred ich vstupom do konečnej fázy výskumu a vývoja riešiť viacero

[10] Napr. prostredníctvom finančnej podpory pre tretie strany v rámci konkrétnych tém výziev alebo prostredníctvom hackatónov.

nadväzujúcich tém. To je napríklad prípad vývoja budúcich taktických nákladných lietadiel strednej veľkosti alebo pokročilých radarových technológií, ktoré boli v rámci okna výskumu Európskeho obranného fondu riešené dvakrát.

Osobitnou výzvou v tomto ohľade bolo nájsť **správnu rovnováhu** medzi súťažnými **výzvami a zabezpečením kontinuity úsilia prostredníctvom priameho zadania** po tom, čo konzorciá vybrané v rámci súťažného procesu preukázali svoju schopnosť včas dosiahnuť výsledky počas prebiehajúcich projektov. Ďalším kľúčovým prvkom je **zabezpečenie pevného úsilia členských štátov** o kontinuitu výskumu a vývoja. Okrem príspevku Európskeho obranného fondu si rozvojové projekty tohto fondu vyžadujú doplnkové financovanie („spolufinancovanie“) od podporujúcich členských štátov alebo z iných zdrojov (napr. z vlastných zdrojov konzorcia), aby sa náklady na projekty plne pokryli. Preukázanie takéhoto spolufinancovania je podmienkou oprávnenosti rozvojových projektov a bolo stanovené s cieľom motivovať k maximálnemu využitiu dodatočných vnútroštátnych príspevkov, čím sa zabezpečí záväzok členských štátov využiť dané výsledky výskumu a vývoja. Vďaka pokroku v implementácii programu, ako aj realizácii následných projektov, ktoré sa dostali do vyšších štádií vývoja, sa požadované spolufinancovanie zvýšilo, a to ako z hľadiska objemu, tak aj z hľadiska podielu prostriedkov, pričom v posledných rokoch boli jeho úrovne obzvlášť vysoké. Rozvojové projekty čelia vážnym **výzvam pri zriaďovaní úplného rámca spolufinancovania. V** prípade niektorých projektov nie je spolufinancovanie zabezpečené ani niekoľko rokov po ich začatí, čo vedie k značným oneskoreniam. Pokiaľ ide o otázky, ktorými možno vysvetliť zdĺhavý proces vytvárania rámcov spolufinancovania, členské štáty uviedli, že majú ťažkosti sa dohodnúť na potrebných memorandách o porozumení a užívateľských právach, ktoré sú v mnohých prípadoch nevyhnutnou podmienkou na podpísanie vnútroštátnych zmlúv o spolufinancovaní. **Spolufinancovanie preto zostáva dôležitým bodom** implementácie Európskeho obranného fondu, **ktorý si vyžaduje pozornosť**.

Smerom k výsledkom obstarávania projektov

Európsky obranný fond bude úspešný, ak si členské štáty obstarajú spôsobilosti, ktoré fond pomáha rozvíjať. Napriek tomu, že Európsky obranný fond je v ranej fáze implementácie, existujú pozitívne signály o potenciáli výsledkov obstaraných projektov, pričom niektoré obstarávania už prinášajú výsledky. Polovica členských štátov, s ktorými sa uskutočnili konzultácie počas hodnotenia, uviedla, že výsledky projektov Európskeho obranného fondu, Programu rozvoja európskeho obranného priemyslu alebo prípravnej akcie pre výskum v oblasti obrany sa už obstarávajú na vnútroštátnej úrovni alebo sa pravdepodobne čoskoro obstarajú, zatiaľ čo zvyšok respondentov uviedol, že na poskytnutie konečnej odpovede je ešte priskoro.

Projektový rámček: Európska hliadkovacia korveta

Projekt Európskeho obranného fondu Európska hliadková korveta (EPC) slúži na podporu vývoja plavidla kategórie korvety, ktoré bude v budúcich námorných operáciách schopné plniť širokú škálu úloh. Štyri členské štáty EÚ (k novembru 2024: FR, IT, ES, EL) oficiálne prejavili záujem o obstarávanie a niektoré z nich už naň **vo svojich národných plánoch spôsobilostí vyčlenili finančné prostriedky**. Celkový príspevok Európskeho obranného fondu je významný a zabezpečil silnú kontinuitu projektu. **Očakávajú sa zmluvy na obstaranie dvojciferného počtu plavidiel** a záujem ostatných členských štátov rastie.

Okrem toho sa prvé výsledky projektu **začali premietať do ozbrojených síl členských štátov EÚ a sú na bojisku prínosné**. Patria sem kritické oblasti, ako sú riešenia na boj proti námorným mínam, bezpilotné letecké systémy alebo kybernetická obrana. Niektoré technológie vyvinuté s podporou EÚ sa už na Ukrajine využívajú.

Projektový rámček: Integrácia výsledkov projektu do námorných síl členských štátov
Inovačné riešenia na boj proti námorným mínam v záujme zabezpečenia lepších, rýchlejších, bezpečnejších a odolnejších protimínových operácií: Návrh, prototyp a demonštrácia systémov pozostávajúcich zo súborov nástrojov s bezposádkovými autonómnymi zariadeniami, z inteligentných platforiem, zo senzorov a zo zariadení na podporu pri rozhodovaní boli vyvinuté s podporou projektov MIRICLE a E=MCM a integrované na palube **novej kategórie plavidiel na boj proti mínam, ktoré spoločne obstaralo holandské a belgické námorníctvo** (12 objednaných lodí s potenciálom pre ďalších prevádzkovateľov). Prvá loď tejto kategórie sa má začať v belgickom námorníctve využívať v roku 2025.

Projektový rámček: Výsledky projektu využívané na Ukrajine
Projekt Programu rozvoja európskeho obranného priemyslu iMUGS slúži na podporu pri rozvoji autonómnych spôsobilostí existujúcej platformy na riešenie širokej škály misií. Táto platforma sa využíva pri operáciách na Ukrajine, ktorých účelom je odstraňovanie mín, evakuácia obetí a logistika. Autonómne riešenia na sledovanie a rozpoznávanie hrozieb vyvinuté v rámci projektu AI4DEF využívajú ukrajinské ozbrojené sily.

3. TRANSFORMÁCIA OBRANY PROSTREDNÍCTVOM INOVÁCIÍ: UDRŽANIE KONKURENČNEJ VÝHODY

Aby si EÚ zachovala konkurencieschopnosť, musí vytvoriť obranný inovačný ekosystém. Európsky obranný fond preto v rámci **programu EÚ pre inovácie v oblasti obrany** aktívne podporuje urýchlenie transformácie obrany prostredníctvom **inovácií, a to aj v oblasti prelomových technológií**. Celkový rozpočet programu do roku 2027 je 1,5 miliardy EUR, t. j. okolo 20 % rozpočtu Európskeho obranného fondu, a očakáva sa jeho navýšenie o 400 až 500 miliónov EUR z iných verejných a súkromných zdrojov.

Opatrenia programu EÚ pre inovácie v oblasti obrany zahŕňajú špecializované netematické výzvy zamerané na výskum a vývoj, ako aj **zavedenie nových mechanizmov**, ako je „finančná podpora tretích strán“ s podporou urýchlenia v konkrétnych technologických oblastiach, posilnenie synergií medzi civilným a obranným výskumom financovaným z prostriedkov EÚ, „technologické výzvy“ a podpora výskumu zameraného na vysokorizikové/vysokonávratné prelomové technológie. Okrem toho sa postupne vyvinul **súbor inovačných podporných služieb pre MSP a startupy**. Zahŕňa hackatóny v oblasti obrany, podnikateľský koučing, akceleračnú podporu, služby na vyhľadávanie partnerov a zriadenie kapitálového nástroja v oblasti obrany prostredníctvom Európskeho investičného fondu na uvoľnenie kapitálu na financovanie spoločností s intenzívnym výskumom a vývojom.

Súčasťou opatrení programu EÚ pre inovácie v oblasti obrany sú aj **tzv. spin-in výzvy** na predkladanie návrhov. Ich cieľom je maximálne zúročenie technológií s potenciálom dvojakého využitia, ktoré vznikli na základe civilného výskumu a vývoja financovaného z prostriedkov EÚ (napr. z programu Horizont Európa), ako aj ich adaptácia na rôzne druhy využitia v oblasti obrany. Doteraz sa spin-in výzvy v rámci Európskeho obranného fondu týkali oblastí kybernetiky, energetiky a energetických systémov, vysoko výkonných materiálov, elektronických komponentov, vesmíru a autonómnych systémov. Európsky obranný fond zároveň zabezpečuje synergie s **Vesmírnym programom Únie**, a to financovaním vývoja technológií, produktov a spôsobilostí, pri ktorých sa budú využívať služby poskytované zložkami Vesmírneho programu Únie, ktorými budú tieto služby doplnené alebo s ktorými budú prepojené. Obdobne sa v prípade vyše 20 projektov **programu Horizont Európa** identifikovali silné synergie s odvetvím obrany. Európska rada pre inovácie (EIC) prostredníctvom svojej schémy prechodného financovania, ktorá pomáha

pri premietaní výsledkov z etapy výskumu do etapy praktického overovania koncepcie, ako aj do ďalších etáp, od roku 2024 zaznamenala návrhy spin-in inovácií, ktoré priamo vychádzajú z výsledkov dosiahnutých v rámci Európskeho obranného fondu/prípravnej akcie pre výskum v oblasti obrany.

Poučenia získané z ruskej vojenskej agresie voči Ukrajine a rýchly technologický pokrok, ako aj úpravy, ku ktorým prispeli v oblastiach rozvoja spôsobilostí Európskeho obranného fondu, vyvolali očakávania, že **aj Európsky obranný fond musí zabezpečiť rýchlejšie a úspornejšie procesy vedúce k integrácii inovačných obranných riešení**. Mali by sa vytvoriť dostupné príležitosti na podporu projektov, ktoré prinášajú rýchle riešenia opakujúce úspešnosť životného cyklu rýchlych inovácií vyvinutých na Ukrajine. Jeho súčasťou je neustála spätná väzba od konečného používateľa na bojisku (testovanie v reálnej situácii). Vzhľadom na dlhodobý charakter projektov obranného výskumu a vývoja v rámci Európskeho obranného fondu prichádza obranný inovačný ekosystém EÚ o príležitosť využívať poznatky ukrajinského priemyslu a jeho ozbrojených síl.

Zároveň je pre úspech programu mimoriadne dôležité zachovať správnu rovnováhu a zabezpečiť, aby sa vďaka Európskemu obrannému fondu riešili budúce dlhodobé potreby obranného výskumu a vývoja. Ďalšie obranné nástroje EÚ, ako sú napríklad nástroje ASAP a EDIRPA či návrh Komisie týkajúci sa programu EDIP, dopĺňajú zameranie Európskeho obranného fondu, keďže sú určené na riešenie bezprostredných priorít a naliehavých potrieb. Ako zdôraznil think-tank: „**Európsky obranný fond je dlhodobý program a mal by aj naďalej zostať rovnako relevantný**.“

4. SOCIÁLNO-EKONOMICKÁ NÁVRATNOSŤ OBRANNÉHO VÝSKUMU A VÝVOJA

Očakáva sa, že Európsky obranný fond prinesie jasný pomer ceny a kvality, a to vďaka svojím významným pozitívnym účinkom na produktivitu hospodárstva a spoločnosti. Vyplýva to z makroekonomickej štúdie, ktorú vypracovalo Spoločné výskumné centrum[11]. Hoci daná štúdia čelí výrazným obmedzeniam vzhľadom na to, že ide o počiatočnú fázu implementácie programu, poskytuje cenný pohľad na očakávané sociálno-ekonomické výsledky fondu. Predpokladá sa, že vďaka kombinácii zvýšených súkromných investícií a vyššej celkovej produktivity faktorov dosiahne v roku 2030 Európsky obranný fond maximálny vplyv, ktorý sa má premietnuť vo zvýšení HDP EÚ o +0,025 % v porovnaní so základným scenárom bez Európskeho obranného fondu. To zodpovedá maximálnemu nárastu HDP o 2 954 miliónov EUR v roku 2030 a vytvoreniu ďalších 32 413 pracovných miest v celej EÚ. Keďže sa odhaduje, že základňa EDTIB priamo zamestnáva približne 500 000 ľudí, tieto údaje ilustrujú výrazný vplyv Európskeho obranného fondu na hospodárstvo. Okrem toho môžu investície Európskeho obranného fondu **priniesť ďalšie potenciálne výhody** pre hospodárstvo a bezpečnostné prostredie EÚ. Intervencia Európskeho obranného fondu posilňuje inovačnosť a konkurencieschopnosť priemyslu EÚ a otvára nové trhové príležitosti, a to aj mimo oblasti obrany. V porovnaní s vnútroštátnymi a potenciálne duplicitnými prístupmi vedie k efektívnejšiemu vynakladaniu prostriedkov na výskum a vývoj (menej nedostatkov a prekrývania, väčší rozsah, väčšie podstupovanie rizika), a to aj z hľadiska interoperability. Posilňuje bezpečnosť EÚ a jej vplyv vo svete vrátane vplyvu na stanovovanie noriem. Počas konzultácií v rámci priebežného hodnotenia sa vyzdvihli ďalšie pozitívne sociálno-ekonomické účinky Európskeho obranného fondu. Zainteresované strany zdôraznili, že Európsky obranný fond viedol k vyšším ambíciám, než aké by boli možné na

[11] *Posúdenie makroekonomického vplyvu Európskeho obranného fondu 2021 – 2027 (2025) v rámci modelu RHOMOLO, JRC Sevilla*.

vnútroštátnej úrovni, a to vďaka projektom s väčším výskumným potenciálom alebo projektom, ktoré zahŕňajú rozvoj veľkých kapacít, ktoré by obranný priemysel inak nebol schopný realizovať. Väčšina oslovených zástupcov obranného priemyslu signalizovala zvýšený organizačný rast vďaka Európskemu obrannému fondu. Zástupcovia obranného priemyslu poznamenali, že inžinieri, vedci a ďalší odborníci nachádzajú vďaka iniciatívam Európskeho obranného fondu zaujímavé pracovné príležitosti riešiace dimenziu zručností.

5. ZJEDNODUŠENIE

Komisia kontinuálne prihliadala na poznatky nadobudnuté počas vývoja Európskeho obranného fondu. To viedlo k **neustálemu zjednodušovaniu** implementácie programu. Zainteresované strany, s ktorými sa uskutočnili konzultácie, zdôraznili bezproblémové fungovanie Európskeho obranného fondu. Pri konzultáciách s príjemcami sa opakovane objavovala poznámka, že v priebehu rokov sa Európsky obranný fond stal známejším a súčasne sa v rámci tohto programu zjednodušili postupy týkajúce sa podávania žiadostí a práce s ním. To platí aj pri porovnaní Európskeho obranného fondu s programami, ktoré mu predchádzali, keďže Komisia, členské štáty a príjemcovia na základe spoločne získaných poznatkov zaviedli postupy, ktoré dobre fungujú a stali sa rutinnými.

Medzi významné zlepšenia patrí zavedenie plne elektronického predkladania a riadenia projektov s podporou formátovaných, na mieru šitých vzorových formulárov zabezpečujúcich štandardizovanejšie riešenie všetkých aspektov nariadenia o Európskom obrannom fonde. Rok čo rok sa pracovné programy a výzvy Európskeho obranného fondu zverejňujú skôr, vďaka čomu majú žiadatelia dlhší čas na to, aby si pripravili návrhy, zabezpečili si potrebnú podporu členských štátov a požiadali o financovanie. Čas potrebný na vykonanie hodnotení sa skrátil a celkovo prevažná väčšina oslovených príjemcov uviedla, že fáza realizácie projektu je v prípade Európskeho obranného fondu efektívnejšia ako v prípade programov, ktoré mu predchádzali, a to vďaka zlepšeným postupom a zjednodušeným opatreniam.

Hoci sa už pre zjednodušenie implementácie Európskeho obranného fondu urobilo veľa, stále je čo zlepšovať. Konzultácie vyústili do ďalších podnetov na zjednodušenie v krátkodobom (aj prostredníctvom súhrnného balíka opatrení v oblasti obrany) a dlhodobom horizonte.

6. ZÁVER

Rýchlo sa zhoršujúca strategická situácia svedčí o tom, že program Európskeho obranného fondu nie je „odporúčaným“, ale „nevyhnutným“ programom, pretože v záujme včasného zabezpečenia budúcich najmodernejších spôsobilostí je teraz nevyhnutné do obranného výskumu a vývoja investovať viac prostriedkov. Európsky obranný fond priniesol úspešné prepojenie obranného výskumu a vývoja v rámci jedného strednodobého až dlhodobého etablovaného programu, a tak prispel k súdržnejšiemu a integrovanejšiemu prostrediu obranného výskumu a vývoja v EÚ.

Hoci v prípade projektov Európskeho obranného fondu ešte nedozrel čas na to, aby priniesli všetky očakávané výsledky a prejavil sa ich dosah, už teraz je zrejmé, že vďaka fondu sa zabezpečila účinná podpora počas celého cyklu výskumu a vývoja spôsobilostí, ako aj silná cezhraničná spolupráca vedúca k zvýšeniu efektívnosti.

Vzhľadom na značné finančné a technologické výzvy, ktorým čelí obranný výskum a vývoj, sa dôležitým bodom pre budúcnosť programu stala potreba strategickejšieho viacročného plánovania, ktoré by tomuto odvetviu poskytlo predvídateľnosť. Okrem toho bude Komisia v úzkej spolupráci s členskými štátmi pracovať na vytvorení silnejšieho prepojenia s obstarávaním (v prípade potreby aj spoločným), ktoré realizujú ozbrojené sily členských štátov na základe výsledkov a výstupov projektov Európskeho obranného fondu.

Európsky obranný fond na poznatky získané **v** predchádzajúcich rokoch nepretržite prihliada, vďaka čomu neustále dochádza k zjednodušovaniu vykonávania programu. Komisia bude naďalej pracovať na tom, aby bol Európsky obranný fond jednoduchší, používateľsky ústretovejší a efektívnejší.

Poznatky a kľúčové závery z priebežného hodnotenia Európskeho obranného fondu budú zohrávať rozhodujúcu úlohu pri formovaní zostávajúcich rokov implementácie fondu a pri poskytovaní poznatkov pre politické rozhodnutia týkajúce sa budúcich iniciatív EÚ v oblasti obranného výskumu a vývoja.